

Psikolojik Danışmada Yeni Açılımlar ve Çevrimiçi Psikolojik Danışma Uygulayıcılar İçin El Kitabı

Editör: Şerife Gonca ZEREN

3. Baskı

Editör: Doç Dr. Şerife Gonca ZEREN

PSİKOLOJİK DANIŞMADA YENİ AÇILIMLAR VE ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMA
Uygulayıcılar İçin El Kitabı

ISBN 978-625-7228-18-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Ekim 2020, Ankara

3. Baskı: Ağustos 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Ben kendimi bildim bileli, evde ne bozulsa, annem kurcalar ve sorunu bulmaya çalışır. Sigorta attığında sorunu o çözer, kapı zili bozulur, tamir eder, ütü ve fırını bile sorun çıkardıklarında tamir etmeye çalışır, ki pek çok kez başarır da... Bana ve kızkardeşime de tamir işlerini öğretmeye çalıştı, denememiz için destekledi ama galiba pek ilgimiz yoktu, belki de daha da kötü bozarız diye korktuk.

Tamirat işlerine merakı olmayan, biraz da korkarak uzak duran ben, araba kullanmayı öğrenmek için çok istekliydim. Seksenlerin ortasında, babam kırklı yaşlarındaydı ve ilk arabasını almıştı. Merzifon'da yaşıyorduk, babamın arabası hem iş hem de kalabalık ev ahalisini taşımak için kullanılıyordu. Açıkçası arabayı almak için çok para ödenmişti, bugüne göre Merzifon'da çok az sayıda araba vardı ve kadınların araba kullanması da bu kadar yaygın değildi. Tüm bunlara rağmen, annem ve babam, hem beni hem de kızkardeşimi araba kullanmamız konusunda desteklediler. Kulağımızda hep onların sesi oldu, *hadi kızım, yaparsın...* Ben araba kullanırken hiç korkmadım, yazda kışta, yağmurda güneşte, gece gündüz, şehir içi şehirler arası demeden, direksiyonda kendimi *o koltuğun yerlisi* hissettim. Neden bunları anlatarak başladım? İki sebebi var; birincisi okuyucunun teknolojiden korkmadan ve yeni deneyimlere açık biçimde davrandığında, bu yeni dünyada kendisini *göçmen* değil *yerli* hissedebileceğine vurgu yapmak istedim. İkincisi ise uzun zamandır anneme ve babama pek çok şey için teşekkür etmek istiyordum. Fırsatını bulmuşken buradan onlara teşekkür etmek istedim. Anne, baba, teşekkür ederim...

Araba konusunda korku yaşamayan ben, teknolojiyi kullanmada hiç korku yaşamadım mı? Yaklaşık on yıl kadar önce, farklı ülkelerde yapılan çevrimiçi psikolojik danışma konusundaki çalışmalarını okumaya başlamıştım. İtiraf ediyorum, hem çok merak ediyordum, nasıl gider, etkili olur mu, diye... hem de açıkçası resmen korkuyordum, aksilikler olursa nasıl başa çıkabilirim diye... Çevrimiçi ortam benim için sanki gitmeyi çok istediğim ama çekinceler yaşadığım yabancı bir kıta, karanlık bir orman gibiydi... Çevrimiçi psikolojik danışmayı öğrencilerimin deneyimlemesi için cesaret vermektense hala çok uzaktım. Yıl 2012 olduğunda, sınıftaki yedi öğrenciyi (psikolojik danışma ve rehberlik, lisans, son sınıf, bireyle psikolojik danışma dersini alan kişilerdi) sahte isim ve hesaplarla birbirlerine atadım ve anlık yazışma ile birer oturum yapmalarını istedim. Böylece hepsi bir oturum danışan, bir oturum da psikolojik danışman olmuşlardı. Bu yeni deneyim, korkularımı ortadan kaldırdı. Sonraki yıllarda süpervizyon verdiğim her öğrencimi, gerçek danışanlarla, çevrimiçi psikolojik danışma konusunda destekledim. Pek çok kez bunu zorunlu tuttum. Çünkü çağın gerekliliklerine uygun biçimde yetişmelerini istiyordum.

Çevrimiçi psikolojik danışma konusunda çalışmaya devam ederken, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) önerdiğimiz projemizi (115K429 numaralı 1001 projesi) desteklemeye değer buldu. TÜBİTAK desteğiyle araştırmalarımız hız kazandı, bu kitaptaki bazı kısımlar da bu proje kapsamında yürütülmüş araştırmalara dayanmakta. O nedenle bu destek için TÜBİTAK'a buradan teşekkürlerimi sunuyorum.

Çevrimiçi psikolojik danışma, son birkaç yıldır daha fazla dikkat çekmeye başladı, çeşitli yerlerden bu konuda konuşma yapmam için davetler aldım. Bu konuşmalarda genellikle kendimi, çevrimiçi psikolojik danışmanın etkili bir yardım biçimi olabileceği konusunda insanları ikna etmeye çalışırken buldum. Ta ki 2019 Yeni Coronavirüs Pnömonisi (COVID-19) pandemisi ortaya çıkana kadar... Mart 2020'de Türkiye'de ilk vak'alar görülmeye başladı ve hepimiz için hayat çok ani bir biçimde değişti. Pandemi ile birlikte, hızlı bir biçimde eve kapandık, kendimizi diğer insanlardan izole ettik. Evden çalışmaya, okula devam etmeye ve hayatta kalmaya çalışıyorduk. Bir yandan da hastalanmaktan, ama daha çok da aile yüklerimizin hastalanmasından korkuyorduk. Çevrimiçi psikolojik yardım arayanlar çoğaldı, psikolojik yardım verenlerinse bu konuda daha fazla bilgi edinmeye yönelik ihtiyaçları arttı. Bu süreçte tanıdığım ve tanımadığım meslektaşlarım bana sosyal medya üzerinden ulaştı ve sorular sordu. Artık hiç kimseyi çevrimiçi psikolojik danışmanın etkili bir yardım biçimi olabileceği yönünde ikna etmem gerekmiyordu, hayat (belki de COVID-19) onları ikna etmişti.

Bu kitabın yazarları olarak çevrimiçi toplantılarda bir araya geldiğimizde -ki bazılarımız birbirimizi yüz yüze hiç görmedik- böyle bir çalışmanın parçası olmanın heyecanını yaşamaya başladık, kitabın baskıya hazırlandığı şu günlerde de heyecanımız sürüyor. Hepimiz gerçekten de çok emek verdik, her yazdığımızı titizlikle seçmeye çalıştık. Hem birikimlerimizi buraya aktarmak istedik hem de yeni şeyler okuyup size buradan ulaştırmaya çalıştık. Kitabın çeşitli bölümlerinde danışanların, hizmet aldıkları/ almayı planladıkları psikolojik danışmanların özgeçmişlerine kolayca ulaşabilme haklarından söz ettik. Elinize aldığımız bu kitabın yazarları hakkında da benzer biçimde bilgi sahibi olma hakkınızın olduğunu düşündük. Bu nedenle kitabın en sonuna özgeçmişlerimizi ekledik.

Bugün ülkemizde ruh sağlığı hizmeti veren çeşitli meslek grupları var. Bunlar arasında, psikolojik danışma ve rehberlik alanının yanı sıra psikoloji, psikiyatri ve sosyal hizmetler gibi alanları saymak mümkün. Tüm bu alanların hizmet verdikleri bireylerin sorunları ve özellikleri kimi zaman birbirine çok benzemekte, kimi zaman da farklılık göstermekte. Kullanılan teknik ve beceriler, uyulan ilkeler ve kurallar ise oldukça benzer. Bu kitabın yazarları olarak biz, psikolojik danışma ve rehberlik alanında yetişen kişileriz. O nedenle kitapta çevrimiçi psikolojik danışma kavramını kullanmayı tercih ettik. Niyetimiz, psikolojik yardım veren diğer meslek alanlarını yok saymak veya dışlamak değil. Kitabı yazarken yararlandığımız kaynaklarda da kimi zaman *terapi*, *psikoterapi* ve kimi zamanda *psikolojik yardım*, *psikolojik danışma* kavramları ile karşılaştık. Dil birliği olması açısından, kitabımızda, tüm bu kavramları kastederek *psikolojik danışma* sözcüklerini kullandık. Dolayısıyla bu çalışmanın, çevrimiçi psikolojik yardım veren tüm profesyonellere yararlı olmasını diliyoruz.

Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN
ORCID No: 0000-0002-4904-4085

Ağustos 2023, İstanbul

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN

1. Bölüm: Psikolojik Danışmada Yeni Açılımlar ve Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Giriş

Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4904-4085

2. Bölüm: Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Başlarken

Dr. Öğr. Üyesi Seher Merve ERUS - Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5308-3872
Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4904-4085

3. Bölüm: Çevrimiçi Psikolojik Danışmanların Yetkinliği

Doç. Dr. Ahmet ERDEM - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7151-4100

4. Bölüm: Çevrimiçi Danışanı Bilgilendirme

Dr. Öğr. Üyesi Arzu BUYRUK GENÇ - Bahçeşehir Üniversitesi
ORCID No: 000-0002-4765-3274

5. Bölüm: Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Terapötik İşbirliği ve Danışanın Memnuniyeti

Dr. Öğr. Üyesi Seher Merve ERUS - Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5308-3872

6. Bölüm: Çevrimiçi Grup Çalışmaları

Dr. Öğr. Üyesi Arzu BUYRUK GENÇ - Bahçeşehir Üniversitesi
ORCID No: 000-0002-4765-3274
Doç. Dr. Şerife Gonca ZEREN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4904-4085

7. Bölüm: Yapay Zeka Uygulamaları ve Psikolojik Danışma

Prof. Dr. Azize Nilgün CANEL - Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1235-1716

8. Bölüm: Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Ölçme Araçlarının Kullanımı ve Çevrimiçi Veri Toplama

Doç. Dr. İbrahim DEMİRCİ - Sinop Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4143-3916

9. Bölüm: Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Etik Konular

Doç. Dr. Ahmet ERDEM - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7151-4100

Dr. Öğr. Üyesi Arzu BUYRUK GENÇ - Bahçeşehir Üniversitesi

ORCID No: 000-0002-4765-3274

Doç. Dr. İbrahim DEMİRCİ - Sinop Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4143-3916

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

PSİKOLOJİK DANIŞMADA YENİ AÇILIMLAR VE ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMAYA GİRİŞ

Giriş.....	2
Dünya Değişirken Psikolojik Danışma Alanı ve Yeni Açılımlar.....	3
“Çevrimiçi Psikolojik Danışma”.....	6
Çevrimiçi Psikolojik Danışma Nedir?.....	7
Çevrimiçi Psikolojik Danışma Yüz Yüze Kadar Etkili mi?.....	8
Çevrimiçi ve Yüz Yüze Psikolojik Danışmayı Karşılaştıran Bazı Araştırmalar	10
Çevrimiçi Psikolojik Danışma Kimler İçin Daha Uygun? Çevrimiçi Ortamın Avantajları.....	11
Uzaktakiler	11
Damgalanmaktan Çekinenler	11
Evden Çıkamayanlar	12
Çevrimiçi Ortamda Kendisini Daha Rahat Hissedenler	13
Kıymetli Zaman.....	14
Düşük Maliyet	14
Çevrimiçi Psikolojik Danışmanın Dezavantajları	15
Teknolojik Engeller	15
Danışanın Bedeninin Tamamen Görülememesi	15
Evden Danışma Yapmanın Getirdiği Sorunlar	15
Oturma Hızının Yavaş Olması	16
Güvenlik Konusunda Ek Önlemlerin Gerekliliği	17
Psikolojik Danışmayı Yarıda Bırakma.....	17
Çevrimiçi Psikolojik Danışma İçin Farklı Seçenekler	17
Eş Zamanlı Olmayan Yazışmalar	17
Eş Zamanlı Yazışmalar	18
Görüntülü Görüşme - Video Konferans	19
Avatar Tabanlı Uygulamalar	19
Psikolojik Danışmanlara Öneriler.....	20
Özet	21
Kaynaklar.....	22

2. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMAYA BAŞLARKEN

Giriş.....	30
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Teknoloji Temelli Bazı Kavramlar	30
İnternet	30
Web (World Wide Web).....	31
Yazılım	31
Donanım	31
Sosyal Medya	31
Profesyonel Hesap	31
Gizlilik Ayarları	32
Sahte Hesap	32
Kişisel Verilerin Korunumu.....	32
Sanal Gerçeklik.....	32
Arttırılmış Gerçeklik	32
Danışanın Çevrimiçi Yardım Arayışı.....	32
Web Siteleri ve Profesyonel Hesaplar.....	33
Web Siteleri veya Profesyonel Hesapların İçerikleri.....	34
Çevrimiçi Ortamda İlk İzlenim ve Danışan İçin Hazırlıklar.....	35
Görmediğiniz Danışanla Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Başlama	36
Yüz Yüze Psikolojik Danışma Verirken Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Geçme	37
Danışanla İlk Karşılaşmalar: İlk İzlenim.....	37
Çevrimiçi Araçların Kullanımı.....	39
Kimlik Doğrulama	40
Çevrimiçi Psikolojik Danışma Sürecini Başlatma	40
Ekrandan Görünenler	40
Teknolojik Kontrol	41
Oturma Kayıtlarının Saklanması.....	42
Ofis ya da Evde Çevrimiçi Psikolojik Danışma.....	42
Beklenmedik Ziyaretçiler	43
Danışanın Bulunduğu Ortam.....	44
Sosyal Medyayı Doğru Kullanmak	45
Psikolojik Danışmanlara Öneriler.....	46
Özet	47
Kaynaklar.....	48

3. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN YETKİNLİĞİ

Giriş.....	52
Teknolojinin Psikolojik Danışmanların Eğitiminde Kullanılması ve Teknoloji Eğitimi.....	53
Türkiye ve Dünyada Durum.....	53
Bilgisayar Destekli ve Uzaktan Eğitim.....	55
Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Doğru İlk Adımlar	56
Çevrimiçi Psikolojik Danışma İçin Yetkinlikle İlgili Bazı Kuruluşlar	57
Bir Kariyer Planı Olarak Çevrimiçi Psikolojik Danışma	57
Yurtdışında Çevrimiçi Psikolojik Danışma Eğitim Süreci.....	58
Çevrimiçi Psikolojik Danışmanın Yetkin Hale Gelmesi	60
Çevrimiçi Psikolojik Danışma Konusundaki Eğitim İhtiyacı	60
Kimler Çevrimiçi Psikolojik Danışma Konusunda Eğitim Verebilir?.....	61
Psikolojik Danışmanların Teknoloji ile İmtihanı	63
Çevrimiçi Psikolojik Danışman Eğitimi.....	65
Çevrimiçi Psikolojik Danışman Eğitiminde Standartlar	67
Çevrimiçi Psikolojik Danışman Eğitiminde Çevrimiçi ve Yüz Yüze Çözümler.....	68
Çevrimiçi Eğitimde Derslerin Yapılandırılması	70
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Süpervizyon.....	73
Özet	77
Kaynaklar.....	79

4. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ DANIŞANI BİLGİLENDİRME

Giriş	90
Çevrimiçi Psikolojik Danışma İçin Uygun Olan ve Uygun Olmayan Danışanlar	91
Yüz Yüze İletişimde Çekingen Olanlar ve Endişe Yaşayanlar	91
Çocuklar ve İleri Yaştakiler: Dijital Yerliler ve Dijital Göçmenler	92
Danışanın Durumu: Tehlikeli Eğilimler ya da Davranışlar.....	93
Danışanın Ayırt Edicilik Gücü	94
Danışanın Teknolojik Yeterliliği.....	94
Kuramsal Yaklaşım ve Tekniklerin Uygunluğu.....	95
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Danışanları Korumak	95
Uygun Donanım ve Yazılımı Kullanmak.....	96
Şifre Kullanmak	97
Kimlik Doğrulama	97
Oturum Kayıtları.....	98

Psikolojik Danışmanların Uygun Biçimde Kayıt Tutması ve Saklaması	98
Psikolojik Danışmanların Kayıtları Uygun Biçimde İmha Etmesi	100
Gizlilik	100
Gizliliğin Bozulması Gereken Durumlar	100
Danışanın Mahremiyeti	101
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Acil Durumlar İçin Planlamalar	102
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Bilgilendirilmiş Onam	103
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Bilgilendirilmiş Onam Nasıl Alınmalı?	104
Bilgilendirilmiş Onam Neler İçermeli?	105
Örnek Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	109
Özet	112
Kaynaklar.....	113

5. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMADA TERAPÖTİK İŞBİRLİĞİ VE DANIŞANIN MEMNUNİYETİ

Giriş.....	118
Psikolojik Danışmada Terapötik İşbirliği.....	118
Terapötik İşbirliğinin Kökeni	119
Birey Merkezli Danışmanın Terapötik İşbirliğindeki Önemi	119
Terapötik İşbirliğinin Danışan Üzerindeki Etkileri	120
Terapötik İşbirliğinin Öğeleri	120
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Terapötik İşbirliği	121
Çevrimiçi Ortamda Terapötik İşbirliği Sağlanabilir mi?	122
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Terapötik İşbirliğinin Sağlanması.....	123
Amaçlarda Terapötik İşbirliği.....	125
Görevlerde Terapötik İşbirliği	126
Bağ Kurmada Terapötik İşbirliği.....	126
Görüşlerde Terapötik İşbirliği	127
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Danışanın Memnuniyeti	129
Yüz Yüze ve Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Memnuniyet Değişir mi?	129
Özet	132
Kaynaklar.....	133

6. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ GRUP ÇALIŞMALARI

Giriş	138
Grupla Psikolojik Danışma	139
Grup Rehberliği.....	141
Çevrimiçi Grup Çalışmaları İçin Kullanılan Ortamlar	142
Mesaj Panoları/Bülten Panoları.....	142
Sohbet Odaları	142
E-Posta Listeleri.....	143
Çevrimiçi Forumlar ve Destek Grupları.....	143
Metin Tabanlı Uygulamalar	144
Video Konferans Yöntemleri	144
Avatar Tabanlı Grup Uygulamaları.....	145
Çevrimiçi Grupla Psikolojik Danışma.....	145
Çevrimiçi Gruplar Yüz Yüze Gruplar Kadar Etkili midir?	145
Çevrimiçi Grupla Psikolojik Danışmanın Avantajları	147
Çevrimiçi Grupla Psikolojik Danışmanın Dezavantajları	149
Çevrimiçi Grubun Oluşturulması	150
Grup Planı.....	151
Üye Sayısı	152
Gruba Üye Seçimi: Alma ve Dışlama Kriterleri Neler Olmalı?.....	153
Ön Görüşme	153
Grup Liderinin Grup Sürecinde Kullanacağı İletişim Ortamını Belirlemesi	155
Grup Liderinin Grup Kurallarını Oluşturması	156
Grup İçin Bilgilendirilmiş Onam.....	156
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Grup Liderinin Dikkat Etmesi Gereken Noktalar	156
Grup Liderinin Teknolojik Bilgi ve Becerilere Sahip Olması.....	157
Grup Liderinin Gruptaki Çatışmalarla Baş Etmesi	157
Grup Liderinin Gizliliği Sağlaması	158
Grup Liderinin Üyelerin Gruba Giriş Çıkışlarını Takip Etmesi	158
Özet	159
Kaynaklar.....	160

7. BÖLÜM

YAPAY ZEKA UYGULAMALARI VE PSİKOLOJİK DANIŞMA

Giriş.....	164
Yapay Zeka Nedir?.....	164
Psikoloji Dünyasında Yapay Zeka Uygulamaları	165
Yapay Zeka mı, İnsan Psikolojik Danışman mı?	174
Psikolojik Danışman ve Yapay Zeka Teknolojisi Arasındaki Köprü Ne Olmalı?.....	176
Özet	177
Kaynaklar.....	178

8. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMADA ÖLÇME ARAÇLARININ KULLANIMI VE ÇEVİRİMİÇİ VERİ TOPLAMA

Çevrimiçi Ortamda Ölçme Araçları	182
Çevrimiçi Ortamda Uygulanan Ölçme Araçları.....	183
Süreç: Nasıl Yapılır?.....	184
Çevrimiçi Uygulamalarda Değerlendirme Süreci.....	184
Ölçme Aracının Seviyesi	185
Projektif Testlerin Uygulanması.....	186
Yüz Yüze ve Çevrimiçi Uygulamalar Farklı Sonuç Verir mi?	187
Çevrimiçi Ölçme Araçlarının Kullanım Alanları	189
Sahte Testler	190
Ölçme Araçlarını Çevrimiçi Kullanmanın Avantajları	191
Ölçme Araçlarını Çevrimiçi Kullanmanın Riskleri	193
Test Güvenliği	194
Denetim Sorunu.....	194
Testi Cevaplayan Kişinin Kimliğini Doğrulama	195
Kalite Standartları	196
Teknolojik Yeterlilik.....	196
Çevrimiçi Ölçme Aracı Uygulamada Alınabilecek Önlemler	197
Çevrimiçi Uygulamalarda Test Sonuçlarının Danışana Açıklanması	199
Bilimsel Araştırmalarda Çevrimiçi Veri Toplama.....	199
Veri Toplama Platformları	200
Çevrimiçi Veri Toplamının Avantajları	200
Çevrimiçi Veri Toplamının Dezavantajları	201
Araştırmalarda Çevrimiçi Veri Toplama Süreci.....	203
Sonuç.....	204
Özet	204
Kaynaklar.....	205

9. BÖLÜM

ÇEVİRİMİÇİ PSİKOLOJİK DANIŞMADA ETİK KONULAR

Giriş.....	210
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Eğitim ve Yetkinlik ile İlgili Etik Konular.....	210
Eğitim ve Yetkinlik ile İlgili Etik Konular	211
Psikolojik Danışmanlara Yönelik Çevrimiçi Eğitim ile İlgili Etik Konular	214
Çevrimiçi Süpervizyon ile İlgili Etik Konular	216
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Kültüre Duyarlılık ile İlgili Etik Konular.....	219
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Danışanları Korumaya Yönelik Etik Konular	221
Güvenlik ve Gizliliği Sağlamak.....	222
Danışanın Bilgilendirilmiş Onamını Almak.....	224
İkili İlişkilere ve Sınırlara Dikkat Etmek.....	225
Küçükler, Yaşlılar ya da Engellilerle İlgili Etik Konular	226
Acil Durumlar İçin Planlamalar Yapmak.....	226
Gerektiğinde Danışanı Refere Etmek.....	227
Çevrimiçi Psikolojik Danışmada Ölçme Araçlarının Kullanımıyla İlgili Etik Konular	227
Psikolojik Danışmanın Yeterliliği.....	228
Ölçme Aracının Uygunluğu	228
Danışanlara Çevrimiçi Ortamda Ölçme Araçlarını Uygulama	229
Ölçme Araçları Uygulamalarında Kültüre Duyarlılık.....	230
Danışanın Kimliğini Doğrulama	231
Katılımcıların/Danışanların Bilgilendirilmesi	231
Ölçme Aracının Güvenliği.....	232
Çevrimiçi Ortamda Ölçme Araçları Kullanıldığında Danışanın Korunması.....	233
Özet	233
Kaynaklar.....	237
Yazarlar Hakkında.....	241
Kısaltmalar	265